

Oplegger Monitorcommissie Goed Bestuur bij rapportage 'Monitor Goed bestuur primair onderwijs 2015'

In het voorjaar van 2015 is in opdracht van het bestuur van de PO-Raad een onafhankelijke monitorcommissie¹ gestart. De commissie is een uitvloeisel van de aanbevelingen van de 'Commissie professionalisering besturen primair onderwijs' (de Commissie Meurs). De commissie heeft als opdracht te monitoren hoe de professionalisering van het bestuur zich in het primair onderwijs ontwikkelt en in hoeverre de Code Goed Bestuur in de sector wordt nageleefd, alsmede het doen van eventuele aanbevelingen voor het aanpassen van deze Code.

De monitorcommissie heeft de eerste helft van het jaar 2015 gebruikt om een aanpak van de driedelige opdracht uit te werken. Zij heeft hiervoor gesprekken gevoerd met schoolbestuurders en een aantal experts op het gebied van Goed Bestuur. Deze gesprekken hebben belangrijke input opgeleverd voor de werkwijze van de commissie in de komende jaren. De eerste stap is een door de monitorcommissie ontwikkelde vragenlijst, die in het najaar van 2015 is uitgezet onder alle schoolbesturen in het primair onderwijs.

De vragenlijst werd ingevuld door 483 schoolbesturen, wat neerkomt op 44% van alle schoolbesturen in het primair onderwijs. Oberon heeft de monitorcommissie bij de verwerking van de vragenlijst ondersteund. De belangrijkste uitkomsten zijn opgenomen in bijgevoegde rapportage 'Monitor Goed bestuur primair onderwijs 2015'. Hieronder volgt een aantal conclusies die de commissie op basis van de uitkomsten van de vragenlijst trekt. Ook geeft zij aan hoe zij haar werkzaamheden in 2016 zal vervolgen.

Sector ontwikkelt zich in Goed Bestuur en Code staat niet ter discussie

De monitorcommissie concludeert op basis van de resultaten van de vragenlijst dat de aandacht voor Goed Bestuur zich in de sector volop ontwikkelt. Zo blijkt uit de resultaten van de vragenlijst dat nagenoeg alle besturen de scheiding tussen bestuur en intern toezicht hebben vormgegeven. Dit is een substantiële verbetering van de situatie in 2011². Ook hanteert negentig procent van de schoolbesturen een Code Goed Bestuur. Uit de uitkomsten van de vragenlijst blijkt verder dat de inhoud en aard van de Code niet ter discussie staat. Wel geeft een aantal, vooral kleinere, schoolbesturen aan dat zij het af en toe lastig vindt de Code toe te passen. De commissie heeft naast de resultaten van deze vragenlijst ook een aantal andere signalen ontvangen over wenselijke aanpassingen met betrekking tot de Code Goed Bestuur, voorbeelden hiervan zijn de wens van de minister om in de Code iets op te nemen over de soberheid van uitgaven van bestuurders en een verzoek vanuit de leden van de PO-Raad om een uitspraak te doen over de wenselijkheid dat schoolbestuurders tevens de rol van intern toezichthouder vervullen bij een ander schoolbestuur in dezelfde sector. De commissie zal de komende periode gebruiken om met deze input aan de slag te gaan en aan het eind van het jaar een voorstel doen voor eventuele aanpassingen in de Code. Daarbij is het voorlopige uitgangspunt dat de aard en de globale inhoud van de huidige Code niet ter discussie staan.

Schoolbesturen onderkennen belang professionalisering schoolbesturen

Uit de resultaten van de vragenlijst blijkt dat op steeds meer plekken wordt nagedacht over de bestuurlijke opgave van het bestuur en de vraag wat dat betekent voor het bestuurlijk vermogen. Wat opvalt is dat schoolbesturen 'Passend Onderwijs' verreweg als hun belangrijkste opgave zien en dat ook 'krimp van leerlingaantal' voor de schoolbesturen in de regio's waar dit aan de orde is een

¹ De commissie bestaat uit: Peter van Lieshout (voorzitter), Rene Bagchus, Fons Fluitman, Thea Meijer, Mirko Noordegraaf en John van der Vegt, Anje-Margreet Woltjer ondersteunt de commissie als secretaris

² De gegevens van 2011 zijn afkomstig uit de rapportage *Goed bestuur in het primair onderwijs. Eindrapportage monitor Goed Bestuur primair onderwijs 2010-2012* van Marlies Honingh en Edith Hooge

opgave van formaat is. Er wordt door de besturen het meeste tijd besteed aan het waarborgen van de onderwijskwaliteit op de scholen. Professionalisering van besturen spitst zich onder andere toe op bovengenoemde onderwerpen. Dit maakt zichtbaar dat schoolbesturen in de sector de gewenste koppeling tussen de bestuurlijke opgave van het bestuur en het gewenste bestuurlijk vermogen maken om deze opgave waar te kunnen maken.

Professionalisering van bestuur krijgt wel meer aandacht, maar vaak nog beperkt.

Wat opvalt is dat lang niet alle besturen voor het bestuur zelf een professionaliseringsagenda hebben opgesteld en dat de voortgang van deze professionalisering in meer dan de helft van de gevallen niet door het intern toezichtsorgaan wordt bewaakt. Het bewerkstelligen van een professionele cultuur binnen de gehele organisatie blijkt voor besturen het belangrijkste bestuurlijke vraagstuk. De commissie concludeert hieruit dat het onderwerp professionalisering ook de komende jaren nog volop aandacht verdient.

Relatie bestuur-intern toezicht is complex en de rolverdeling tussen beide gremia roept hier en daar veel discussie op

Uit de resultaten blijkt verder dat de relatie tussen bestuur en intern toezichthouder door de besturen als complex wordt ervaren. De schoolbesturen geven aan dat vooral de rolverdeling tussen beide gremia veel discussie oproept. Dit komt onder andere doordat in een aantal gevallen voorheen 'vrijwillige' besturen zich nu een rol als intern toezichthouder eigen moeten maken. Ook valt op dat de schoolbesturen aangeven dat een groot deel van de toezichthouders niet actief werkt aan zijn eigen professionalisering. De commissie is voornemens het onderwerp bestuur – intern toezicht het komende jaar verder uit te diepen, zodat zij aan het eind van 2016 aan de sector gerichte aanbevelingen kan doen voor verbetering.

Te veel schoolbesturen maken hun jaarverslag niet actief openbaar

Uit de resultaten van de vragenlijst blijkt dat 24 procent van de schoolbesturen hun jaarverslag niet actief openbaar maakt. Dit percentage is volgens de commissie te hoog. Ieder schoolbestuur dient volgens de code transparant te handelen en zij roept de schoolbesturen op hier gevolg aan te geven.

Dialoog met belanghebbenden in versterkt, input van formele overlegstructuren kan beter

Uit de resultaten blijkt dat de dialoog met belanghebbenden ten opzichte van 2011 is versterkt. Dit is een mooie ontwikkeling. Wel valt op dat de input/constructieve tegenspraak die besturen ontvangen van de formele overlegstructuren laag is. Met name de lage score van het medezeggenschapsorgaan valt op als het gaat om het leveren van constructieve input op het beleid. Hier is bij meer dan de helft van de schoolbesturen geen tot weinig sprake van.

Het werk van de commissie in 2016

De uitkomsten van de vragenlijst bieden voor de commissie een eerste basis om haar werkzaamheden te vervolgen. In 2016 zal zij verder werken aan haar opdracht. Zij zal allereerst verdiepend onderzoek uitvoeren naar het thema 'bestuur – intern toezicht'. Aan de hand van vooral kwalitatieve onderzoeksmethoden zal zij aan het eind van 2016 met adviezen komen aan de sector hoe dit verbeterd kan worden. Daarnaast zal zij de signalen met betrekking tot de Code analyseren en, indien nodig, met voorstellen komen om de Code Goed Bestuur aan te passen. Hierin zal specifieke aandacht zijn voor de positie van kleine besturen en eenpitters.

Naast het thema 'bestuur - intern toezicht' heeft de commissie nog een aantal andere onderwerpen voor ogen waarvan zij vindt dat zij aandacht verdienen in de sector. Allereerst adviseert zij de PO-Raad door te gaan met het ontwikkelen van een bestuurlijk visitatiestelsel om de professionalisering van besturen verder door te ontwikkelen. De commissie zal deze ontwikkeling met interesse volgen en bij haar verder monitoring gebruik maken van de bevindingen uit dit traject.

De beperkte constructieve input die besturen ontvangen van de medezeggenschapsorganen is voor de commissie ook een belangrijk aandachtspunt. Daarnaast zijn er op het gebied van Goed Bestuur

vele ontwikkelingen gaande op het vraagstuk Passend Onderwijs en is de rol en positie van externe stakeholders, waaronder de gemeente volop in ontwikkeling. De commissie zal in de loop van het jaar bekijken óf en in welke vorm het wenselijk is hierop ook verdiepend onderzoek uit te voeren en hierover adviezen uit te brengen aan de sector.